

Radomil Hradil

Na str. 2 - Intelektuální pohled na evoluci a pokrok

Kvality duchovního světa a důsledky oddělení

Důvodem všech těchto jevů je v zásadě naše oddělování se od duchovního světa, v mytologiích nazývané též jako „soumrak bohů“. Co to znamená? Jaký to je svět, od něhož jsme se oddělili?

Leccos už vyplývá z našich předchozích úvah. Duchovní svět je zdrojem všeho hmotného, vše hmotné existuje nejprve jako idea v duchovním světě, než je to realizováno ve hmotě. Tyto ideje mají bytostný charakter. Nejsou to žádné abstrakce ani pouhé síly či energie, nýbrž mají povahu bytostí. Duchovní svět nezaujímá žádný prostor, prostor v našem smyslu v něm neexistuje, stejně jako čas. Existují v něm jen bytostné ideje, bytosti mimo prostor a čas. Ty se prolínají, splývají, aniž by pozbývaly svou svébytnost. I když je to pro nás obtížně představitelné, můžeme říci, že látkou, z níž jsou utkány, je posvátnost, božskost. Skutečně si můžeme představovat, že jsou utkány z „hmoty“, jejímž materiálem je svatost, božství. Pokud je to pro nás jen prázdné slovo, které v nás nevyvolává náležitý pocit, pak je to pro náš vývojový stupeň vědomí přirozené - a snad se to po přečtení této knihy alespoň v náznaku změní. Duchovní svět je tedy světem božských, svatých bytostí, tato božskost je jeho základní, byť pro nás těžce postižitelnou kvalitou. Zároveň je duchovní svět prostoupen láskou. Duchovní svět je láska a láska je také základním motivem vtělování idejí. Hmotný svět existuje z lásky, jež je vlastní idejí duchovního světa.

Duchovní svět je tedy světem dvou základních kvalit, které jsou jen dvěma stranami téže mince: z posvátnosti a z lásky. Třetí jeho vlastností je morálnost; duchovní svět je světem morálním. Všechny morální impulzy mají původ v duchovním světě. Máme-li morální impulzy, jsme s tímto svatým světem dosud spojeni. To znamená, že ozývá-li se v nás hlas svědomí, promlouvají k nám duchovní bytosti; neozývá-li se, pak jsme již přišli o duchovní sluch. Jestliže lidé sestoupí do hmoty natolik, že ztratí kontakt s duchovním světem, tj. více než je zdrávo a bezpečno, pak v nich umtkne hlas svědomí a vnější zákony jsou tím jediným, co je může donutit k sociálně snesitelnému chování; jinými slovy, je to strach z postihu. Kdežto morálně jednající člověk jedná z lásky - protože jeho morální impulz přichází z duchovního světa, ze světa lásky.

Postavme si nyní oba světy vedle sebe: svět ducha a lásky, který jsme opustili, a svět hmoty a strachu, do něhož jsme vstoupili:

Duch

*kolektivita
pospolitost (vše je jedním a jedno je vším)
služba celku, altruismus
naděje, víra
morálnost, svědomí*

*světlo
láska*

Hmota

*individualita, egoita
oddělenost, izolovanost
boj, egoismus
marná snaha o zajištění zvenčí
absence morálnosti a svědomí;
vnější pravidla založená na strachu*

*temnota
strach*

Co se stane, umlká-li zvolna hlas svědomí, pozorujeme kolem sebe. Co se bude dít, až umlkne docela, si stěží dovedeme představit, ale měli bychom si této hrozby být vědomi. Co můžeme udělat pro to, aby neumkl, to si řekneme dále. Tento hlas je hlasem našeho vyššího Já. Naše vyšší Já ví, s jakými záměry jsme přišli na Zemi a co je pro nás nejlepší. Kdo slyší hlas svého Já, ten důvěřuje. Kdo ho neslyší, důvěru nezná. Co však znamená žít bez důvěry? Život v neustálém strachu a snaze o eliminaci všeho nepředvídatelného, o naprostou kontrolu všeho. O vytěsnění prostorů, v nichž může promlouvat osud. Zlatý věk pro pojišťovny všeho druhu, ale také pro advokáty a soudce. A pro exekutory...

Oddělení se od duchovního světa s sebou přineslo i to, že lidé odmítají připustit existenci čehokoli duchovního. Chtějí příčiny hmotných skutečností hledat zase jen ve hmotě, a pro intelektuální vědomí je tak charakteristické kauzální uvažování. Každý jev má nějakou (hmotnou) příčinu, každá příčina vyvolá následek, akce vyvolá reakci a vztah mezi nimi je lineární. Příčiny spočívají v minulosti, v minulých událostech. Žádné určení, směřování k předem danému budoucímu cíli neexistuje. Intelektuální vědomí vyvozuje závěry jen z minulých zkušeností, které vyhodnocuje a promítá do budoucnosti v jejich přímém pokračování.

Pro intelekt je také charakteristické uvažování v intencích „buď - anebo“. Ve fyzickém světě nemohou být na rozdíl od duchovního světa dva předměty, dvě bytosti na stejném místě, nemohou se dělit o stejný prostor. Tuto zkušenost má intelekt sklon absolutizovat: buď platí předpoklad A, nebo platí předpoklad B; vzájemně se vylučují a nemohou platit zároveň. Zkušenost z duchovního světa je opačná: tam platí pravidlo „jak - tak také“; současně může platit předpoklad A i B.

Zatímco instinktivní vědomí poznává tak, že s poznávaným splývá, ztotožňuje se s ním, intelekt se staví proti poznávanému které je pro něj objektem; poznává z odstupů, jeho základním gestem je antipatie. Tím však poznává věci jen zvenčí, z jejich vnější, jevové stránky a stránka bytostná, strana podstaty mu uniká, takže nakonec musí popřít jakoukoli existenci něčeho takového, jako je podstata, tedy něčeho, co není jevem.

Intelektuální vědomí je tedy předmětné, vylučující, kauzální, lineární, antipatické a jevové, čili koneckonců povrchní, nepronikající k podstatě světa. Můžeme ho označit i za chladné, kalkulující, účelové. A také analyzující, a tím i umrtvující, zabíjející.

Podívejme se ještě jednou, nyní poněkud blíže na společnost, jíž takové vědomí vládne.

Intelektuální pohled na evoluci a pokrok

Řekli jsme si, že intelektuální vědomí musí nakonec odmítnout existenci ducha a hledat původ jevů ve hmotě. To se týká i otázky tak závažné, jakou je vznik a vývoj světa, Země, života a koneckonců člověka, to jest evoluce. Ve všech mytologiích se odráží prožitek toho, že svět stvořili bohové, duchovní bytosti, tedy že má původ v duchu. My se dnes domníváme, že vznikl z ničeho Velkým třeskem. Také život vznikl sám od sebe, jakousi šťastnou náhodou. Skutečnost, že některé živé organismy jsou obdařeny vědomím a člověk dokonce sebevědomím, je zvláštní, vysoce nepravděpodobná v žádném případě zákonitá a v podstatě nevysvětlitelná. I když intelekt kolem sebe vidí v živých organismech obrovskou míru uspořádanosti, která se v průběhu evoluce stále zvyšuje, tak věří a tvrdí, že svět spěje nezadržitelně k chaosu, k entropii (tj. neuspořádanosti) a že vesmír nakonec zanikne entropickou smrtí. Ano, bez uznání existence ducha, který vnáší řád, je existence čehokoli uspořádaného vlastně absurdní.

Naše intelektuální vědomí také dospělo k přesvědčení, že hnací silou evoluce, základním evolučním principem je boj o přežití, v němž vítězí silnější a dochází tak k „přirozenému výběru“. Bez poznání ducha se nám tedy jeví, že vzájemný boj vede k pokroku, k vzestupnému vývoji. Tento závěr přenášíme, ať vědomě či nevědomě, i do sociálního života: egoismus a vzájemný boj jednotlivců a skupin musí vést k obecnému blahu. V této souvislosti nemohu nezpomenout Maurice Maeterlincka, který se před sto lety posmívá tomuto názoru, podle něhož mají lidské neřesti tvořit všeobecnou ctnost, která má stačit k tomu, aby lidské pokolení, často ohavné ve svých individuích, nebylo hnusné v celku.

Stejně jako by obecná ctnost nikdy nepovstala z neřestí a ohavností jedinců, nýbrž jedině z morálních impulzů z duchovního světa, ani evoluce by nesměřovala k něčemu vyššímu, neexistovala by, kdyby neměla své určení, tj. svůj cíl, a své vedení. Tento princip, zvaný teleologie, je intelektuálním vědomím, nepřipouštějícím ducha, zákonitě popírán, avšak pro vědomí intuitivní je nejen teoreticky přípustnou, nýbrž reálně prožívanou skutečností. Tak jako nemůže něco vzniknout z ničeho, jako nemůže život vzejít z mrtvé hmoty a jako vědomí, inteligence není víceméně náhodným produktem života, nýbrž jeho předpokladem, nemůže být ani evoluce výsledkem slepé náhody a konkurenčního boje. A ani sociální pokrok a obecné blaho nemohou vzejít ze vzájemného boje - neoznačujeme-li za sociální pokrok to, že stále menší skupina bohatých vykořisťuje stále větší skupinu chudnoucích, že většina uplatňuje násilí nad menšinou, že tato většina je ovládána onou bohatnoucí hrstkou, že násilí ve všech podobách se stalo základním prostředkem k dosahování politických a ekonomických cílů.

Vědomí, inteligence, moudrost je předpokladem vzniku života i jeho vývoje a odumíráním života vzniká neživé, nikoli naopak. Nejprve tu musí být inteligence a moudrost, aby mohlo vzniknout cokoli jiného. Tato moudrost, označovaná obvykle jako Bůh, musí pojmut záměr a ten pak uskutečňovat; a tento záměr pojímá a uskutečňuje z lásky - z lásky k výsledku tvoření i k tvoření samotnému. Láska je základním zdrojem existence všeho; a je také hlavní a v podstatě jedinou hnací silou evoluce. Jestliže, odřezání od duchovního světa, pozorujeme v přírodě boj a vzájemné požírání, pak bychom při možnosti nahlédnout do duchovního světa, do světa prvotních popudů, viděli, že ve skutečnosti, ve vyšší skutečnosti jde o obětování se jedněch bytostí pro druhé, pro zachování jejich existence a pro umožnění jejich vývoje, a že základními náladami tohoto obětování se jsou pokora, láska a radost.

Jedině přijetí tohoto principu do sociálních vztahů může přivodit změnu v neblahém vývoji sociálních, společenských poměrů - ovšem přijetí nikoli centrální, jedincům nařízené, nýbrž přijetí individuální, opírající se o intuitivní poznání. Možnostem rozvoje tohoto poznání se budeme věnovat dále.

Nedojde-li k tomu, bude dál pokračovat vývoj směřující k všeobecné destrukci a zkáze.

Kapitoly z knihy: Nové lidstvo v nás – Průvodce na cestě k intuici